

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ
ΤΕΥΧΟΣ 8 – ΙΟΥΝΙΟΣ 2006

ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΥΠΡΟΥ

ΚΕΝΤΡΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ

Τα θέματα που αναλύονται σε αυτό το τεύχος της Οικονομικής Έρευνας και αφορούν έρευνα που ολοκληρώθηκε πρόσφατα στο ΚΟΕ είναι η ανάλυση της συμμετοχής πληθυσμιακών ομάδων στην κυπριακή αγορά εργασίας, η ανάλυση της εισοδηματικής ανισότητας στην Κύπρο, ο βαθμός ικανοποίησης των ξένων τουριστών και η μακροοικονομική προσομοίωση του τομέα τιμών και απολαβών της Κύπρου.

Τα αποτελέσματα από την ανάλυση της συμμετοχής στην αγορά εργασίας οδηγούν στο συμπέρασμα ότι η προσπάθεια του κράτους πρέπει να επικεντρώνεται σε προγράμματα που αποσκοπούν στην αναβάθμιση του μορφωτικού επιπέδου και στην ένταξη στην αγορά εργασίας του αδρανούς γυναικείου πληθυσμού. Παράλληλα, η συμμετοχή της γυναίκας στην αγορά εργασίας πρέπει να υποβοηθείται και με την ενίσχυση της υποδομής παροχής παιδικής φροντίδας.

Εξετάζοντας τη διαχρονική εξέλιξη της εισοδηματικής ανισότητας στην Κύπρο, προκύπτει ότι αυτή μπορεί να μειωθεί με την υιοθέτηση πολιτικών που παρέχουν ίσες ευκαιρίες μόρφωσης και πρόσβασης στην αγορά εργασίας, όπως επίσης και με μέτρα που στοχεύουν τις πολύτεχνες οικογένειες με χαμηλά εισοδήματα και αυτές που στηρίζονται στο σύστημα κοινωνικής προστασίας, όπως οι συνταξιούχοι, οι χρόνια άρρωστοι/ανάπηροι και οι άνεργοι.

Τα μέχρι στιγμής αποτελέσματα από την έρευνα για το βαθμό ικανοποίησης των ξένων τουριστών, που διενεργείται από το ΚΟΕ σε συνεργασία με τον Κυπριακό Οργανισμό Τουρισμού, δείχνουν διαφοροποίηση στο βαθμό ικανοποίησης ανάλογα με την περιοχή και την εποχή του έτους που επισκέφτηκαν οι τουρίστες την Κύπρο, την εθνικότητά τους, το μορφωτικό τους επίπεδο και το είδος καταλύματος στο οποίο διέμειναν.

Στον τομέα της μακροοικονομικής έρευνας, εκτιμήθηκε και χρησιμοποιήθηκε ένα μοντέλο του τομέα των τιμών και απολαβών της κυπριακής οικονομίας, για την περίοδο 1981–2004. Οι ενδογενείς μεταβλητές που χρησιμοποιήθηκαν ήταν το ποσοστό ανεργίας, ο δείκτης τιμών και οι μισθοί. Η μελέτη έλαβε υπόψη και εξωγενείς μεταβλητές ως προς το μοντέλο, όπως η προσφορά χρήματος και η τιμή των καυσίμων, και εξέτασε πώς αυτές επηρεάζουν τα αποτελέσματα.

Σε αυτό το τεύχος:

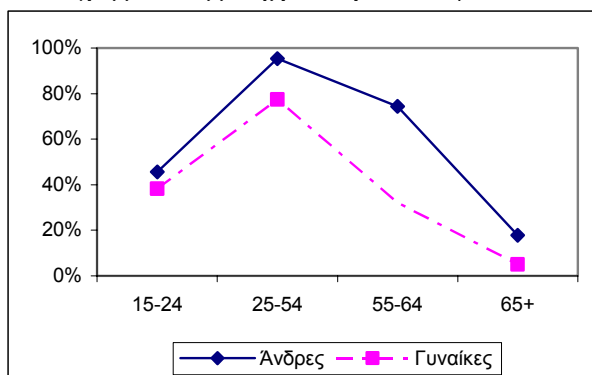
• Η συμμετοχή στην αγορά εργασίας στην Κύπρο	2
• Η οικονομική ανισότητα στην Κύπρο: 1991-2003	3
• Ποιοι τουρίστες βρίσκουν την Κύπρο ακριβή;	4
• Μακροοικονομικό Μοντέλο: Τομέας Τιμών και Απολαβών	5
• Νέα του Κέντρου Οικονομικών Ερευνών	6
• Νέα του Τμήματος Οικονομικών	7
• Το Κέντρο Οικονομικών Ερευνών	8

Η συμμετοχή στην αγορά εργασίας στην Κύπρο *Ζ. Κοντολαίμης, Δ. Κωμοδρόμου και Σ. Χατζησπύρου*

Το φαινόμενο της μειωμένης συμμετοχής στην αγορά εργασίας ατόμων ηλικίας άνω των 55 χρόνων (βλ. Διάγραμμα 1) αποτελεί πρόκληση για τις οικονομίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, συμπεριλαμβανομένης και της Κύπρου. Η τάση αυτή, σε συνδυασμό με τη σταδιακή γήρανση του πληθυσμού, αναμένεται να επηρεάσει σημαντικά το δυναμικό ρυθμό ανάπτυξης των οικονομιών και να θέσει σε κίνδυνο τη μακροχρόνια βιωσιμότητα των δημοσίων οικονομικών.

Διάγραμμα 1: Συμμετοχή κατά ηλικία και φύλο, 2004.

Η ανάλυση που παρουσιάζεται εδώ βασίζεται σε μελέτη που βρίσκεται στο στάδιο της ολοκλήρωσης. Η μελέτη αυτή χρησιμοποιεί στοιχεία από τις Έρευνες Οικογενειακών Προϋπολογισμών (ΕΟΠ) 1996/97 και 2002/03 και είναι η πρώτη που μελετά σε μικροοικονομικό επίπεδο τους παράγοντες που επηρεάζουν τη συμμετοχή στην αγορά εργασίας, με εστίαση στα άτομα ηλικίας 55-64 ετών.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η ανάλυση κατά φύλο. Η πιθανότητα συμμετοχής γυναίκας αντί άνδρα στο εργατικό δυναμικό είναι μειωμένη κατά 33% για το συνολικό δείγμα και κατά 40% για τις ηλικίες 56-60, 61-65. Δηλαδή παρατηρούμε μια αυξημένη τάση εξόδου από την (ή μη συμμετοχής στην) αγορά εργασίας σε σχέση με το συνολικό δείγμα.

Ταυτόχρονα, οι εκτιμήσεις επιβεβαιώνουν την τάση μείωσης της συμμετοχής ατόμων ηλικίας 55 και άνω και για το συνολικό δείγμα: συγκεκριμένα οι πιθανότητες συμμετοχής των ηλικιών 56 και άνω είναι μέχρι και 65% μειωμένες σε σχέση με την πιθανότητα συμμετοχής ατόμων ηλικίας 26-40 ετών.

Σημαντικά είναι και τα χαρακτηριστικά του επιπέδου μόρφωσης των ατόμων. Τα άτομα με κάποια μόρφωση φαίνεται να συμμετέχουν περισσότερο, ενώ ιδιαίτερα

σημαντική είναι η επισήμανση ότι άτομα που συμπλήρωσαν κολέγιο ή πανεπιστήμιο έχουν περίπου 20% μεγαλύτερη πιθανότητα συμμετοχής στην αγορά εργασίας σε σχέση με άτομα χωρίς μόρφωση.

Τα στοιχεία δείχνουν ακόμη ότι η οικονομική κατάσταση του νοικοκυριού είναι σημαντική, όπως λ.χ. εάν υπάρχει εισόδημα από άλλες πηγές εκτός εργασίας, που δηλώνεται στις έρευνες, και που τείνει να μειώνει την πιθανότητα συμμετοχής στο χώρο εργασίας, ή δάνεια τα οποία έχουν το αντίθετο αποτέλεσμα.

Πίνακας 1:

Πιθανότητα συμμετοχής στην αγορά εργασίας, κατά φύλο

Μορφωτικό Επίπεδο	Άνδρες	Γυναίκες
Δημοτικό	0,10	0,02
Γυμνάσιο	0,04	-0,07
Λύκειο	0,10	0,12
Κολέγιο	0,15	0,32
Πανεπιστήμιο	0,16	0,44

Η μειωμένη πιθανότητα συμμετοχής της γυναίκας αποτελεί ερέθισμα για περαιτέρω ανάλυση. Τα αποτελέσματα που παρουσιάζονται στη μελέτη (βλ. Πίνακα 1) επιβεβαιώνουν ότι οι σημαντικές διαφορές μεταξύ της συμμετοχής ανδρών και γυναικών εξηγούνται σε μεγάλο βαθμό από τα χαρακτηριστικά μόρφωσης και σε μικρότερο βαθμό από την οικονομική κατάσταση του νοικοκυριού. Συγκεκριμένα, η πιθανότητα συμμετοχής γυναίκας στην αγορά εργασίας, λαμβάνοντας υπόψη όλα τα άλλα σχετικά χαρακτηριστικά, αυξάνεται κατά 32-44% εάν αυτή έχει ολοκληρώσει κολέγιο ή πανεπιστήμιο αντίστοιχα σε σχέση με γυναίκες χωρίς μόρφωση. Ταυτόχρονα, για τη συμμετοχή των γυναικών στην αγορά εργασίας, σε αντίθεση με τους άνδρες, σημαντική είναι και η οικονομική κατάσταση του νοικοκυριού όπως αυτή καταγράφεται από το μέγεθος του χρέους και την ύπαρξη εισοδήματος από άλλες πηγές εκτός εργασίας.

Τα αποτελέσματα οδηγούν σε μερικά ενδιαφέροντα συμπεράσματα. Με τη σταδιακή, αλλά συνεχή, αναβάθμιση της παιδείας επιτυγχάνεται παράλληλα και η ενίσχυση του εργατικού δυναμικού όσο αυξάνεται το ποσοστό των ατόμων με τριτοβάθμια εκπαίδευση. Η προσπάθεια του κράτους πρέπει να επικεντρώνεται σε προγράμματα που αποσκοπούν στην αναβάθμιση του μορφωτικού επιπέδου και στην ένταξη στην αγορά εργασίας του αδρανούς γυναικείου πληθυσμού.

Παράλληλα, εκτός από τους παράγοντες αυτούς, η συμμετοχή της γυναίκας στην αγορά εργασίας πρέπει να υποβοηθείται και από μέτρα ή κίνητρα για ενδυνάμωση της υποδομής για παροχή παιδικής φροντίδας.

* Κοντολαίμης Ζ., Δ. Κωμοδρόμου και Σ. Χατζησπύρου, «[Η συμμετοχή στην αγορά εργασίας και οι αποφάσεις απουμπρέτησης](#)», Δοκίμιο Οικονομικής Πολιτικής (υπό έκδοση).

Η οικονομική ανισότητα στην Κύπρο: 1991-2003

Ν. Νικολαΐδου, Π. Πασιαρδής και Σ. Χατζησπύρου

Η ανάλυση της εισοδηματικής ανισότητας είναι ένα σημαντικό θέμα για κάθε χώρα που ενδιαφέρεται για την ευημερία των πολιτών της. Ταυτόχρονα, είναι ένα θέμα για το οποίο προκύπτουν συχνά διαφωνίες για το πόσο ίση πρέπει να είναι η κατανομή του εισοδήματος. Αυτό αντανακλά και στον τρόπο που μετριέται, με αποτέλεσμα να υπάρχουν πολλοί δείκτες εισοδηματικής ανισότητας.*

Στον πιο κάτω πίνακα παρουσιάζονται τα αποτελέσματα για τη διαχρονική αλλαγή στην ανισότητα μεταξύ των νοικοκυριών στην Κύπρο την περίοδο 1991-2003, με δύο τρόπους μέτρησής της. Ο ένας τρόπος μετρά την ανισότητα ως τη διαφορά από το μέσο πραγματικό εισόδημα και ενσωματώνει μια σχετικά μεγάλη αποστροφή στην ανισότητα. Ο δεύτερος τρόπος μετρά την ανισότητα ως τη ποσοστιαία διαφορά από το μέσο εισόδημα και ενσωματώνει μια σχετικά μικρή αποστροφή προς την ανισότητα.

Ομάδα νοικοκυριών	Αλλαγή στη διαφορά από το μέσο πραγματικό εισόδημα		Συμπέρασμα
	Σε ΑΚ(2003)	Σε %	
Δημογραφική σύνθεση			
Νοικοκυριό 1 ατόμου	658	2,0	Βελτίωση
Μονογονεϊκές	-2805	-27,8	Χειροτέρευση
Ζευγάρι χωρίς παιδιά	1730	8,6	Βελτίωση
Ζευγάρι με 1 ή 2 παιδιά	381	-3,2	
Ζευγάρι με 3+ παιδιά	-852	-3,8	Χειροτέρευση
Ζευγάρι συνταξιούχων	-502	18,0	
Μόνος συνταξιούχος	-1702	14,7	
Άλλοι	-208	11,2	
Ηλικία αρχηγού			
Ηλικία μέχρι 30 ετών	1477	11,7	Βελτίωση
Ηλικία από 31-45 ετών	77	-3,9	
Ηλικία από 46-60 ετών	664	-3,5	
Ηλικία από 61-75 ετών	-207	11,1	
Ηλικία πάνω από 76	-2200	3,7	
Μόρφωση αρχηγού			
Αναλφάβητος	-1738	12,1	
Δημοτική	-1708	-6,5	Χειροτέρευση
Δευτεροβάθμια	-712	-14,2	Χειροτέρευση
Κολlegιακή	445	-16,0	
Πανεπιστημιακή	3196	-2,5	
Τόπος διαμονής			
Αστικές περιοχές	403	-0,7	
Αγροτικές περιοχές	-938	-0,2	Χειροτέρευση
Απασχόληση αρχηγού			
Εισοδηματίας	599	-12,3	
Συνταξιούχος	-725	16,5	
Μη ενεργό μέλος	-267	-13,6	Χειροτέρευση
Εργαζόμενος	796	1,9	Βελτίωση
Άνεργος	-863	-1,3	Χειροτέρευση
Επάγγελμα αρχηγού			
Εργοδότης	521	-15,3	
Αυτοεργοδοτούμενος	-1155	-4,4	Χειροτέρευση
Δημόσιος υπάλληλος	1666	10,8	Βελτίωση
Ιδιωτικός υπάλληλος	-361	-2,1	Χειροτέρευση

* Για αναλυτική περιγραφή βλ. Νικολαΐδου Ν., Π. Πασιαρδής και Σ. Χατζησπύρου, «Οικονομική Ανισότητα στην Κύπρο: 1985-2003», Δοκίμιο Οικονομικής Πολιτικής 04-06, Μάιος 2006.

Τα αποτελέσματα της περιγραφικής ανάλυσης δείχνουν ότι υπάρχουν ορισμένες κατηγορίες νοικοκυριών για τις οποίες κάποιος μπορεί να πει με βεβαιότητα ότι η θέση τους στην κατανομή του εισοδήματος έχει χειροτερεύσει. Αυτά τα νοικοκυριά είναι οι μονογονεϊκές και πολύτεκνες οικογένειες και όσα έχουν αρχηγό συνταξιούχο (κυρίως άνω των 75), καθώς και αυτά που ο αρχηγός τους δεν έχει πάνω από πρωτοβάθμια εκπαίδευση ή/και είναι άνεργος ή εργάζεται ως ιδιωτικός υπάλληλος ή αυτοεργοδοτούμενος (αντί εργοδότης ή/και δημόσιος υπάλληλος).

Εδώ πρέπει να τονιστεί ότι διεθνώς έχει επικρατήσει η μέτρηση της ανισότητας σε ποσοστιαίες μονάδες, διότι η εφαρμογή ποσοστιαίων μονάδων έχει το πλεονέκτημα ότι επιτρέπει άμεσες συγκρίσεις μεταξύ χωρών με διαφορετικά νομίσματα, μεγέθη και βιοτικά επίπεδα.

Επιπλέον, στην έρευνα μας έχουμε χρησιμοποιήσει οικονομετρική ανάλυση προκειμένου να συνδέσουμε συγκεκριμένα χαρακτηριστικά του νοικοκυριού με την εισοδηματική ανισότητα. Τα αποτελέσματα αυτής της ανάλυσης έδειξαν ότι ανάμεσα στα χαρακτηριστικά που συνδέονται με την ανισότητα διότι σπρώχνουν το εισόδημα του νοικοκυριού προς τα κάτω, παρουσιάζονται ως πιο σημαντικά η θέση του αρχηγού στην αγορά εργασίας (μη συμμετοχή, ανεργία και συνταξιοδότηση) και ο αριθμός των παιδιών στην οικογένεια. Από την άλλη, ανάμεσα στα χαρακτηριστικά που συνδέονται με αύξηση της ανισότητας επειδή σπρώχνουν προς τα πάνω το εισόδημα του νοικοκυριού είναι κατά κύριο λόγο η μόρφωση.

Φαίνεται ότι πολιτικές που παρέχουν ίσες ευκαιρίες μόρφωσης είναι δυνατό να οδηγήσουν σε μείωση της εισοδηματικής ανισότητας. Επίσης, ανάλογα αποτελέσματα φαίνεται ότι μπορούν να έχουν και μέτρα για προώθηση ίσων ευκαιριών πρόσβασης στην αγορά εργασίας (όπως είναι διευκολύνσεις μονογονεϊκών οικογενειών, καταπολέμηση διακρίσεων εναντίον των γυναικών κλπ).

Τέλος, από τα αποτελέσματα της έρευνας προκύπτει ότι η εισοδηματική ανισότητα μπορεί να μειωθεί με μέτρα που στοχεύουν οικογένειες αυτές που στηρίζονται στο σύστημα κοινωνικής προστασίας, όπως οι συνταξιούχοι, οι χρόνια άρρωστοι/άνηπροι και οι άνεργοι. Επίσης, περισσότερη οικονομική στήριξη στις πολύτεκνες οικογένειες δυνατόν να μειώσει την ανισότητα, όμως αυτό πρέπει να γίνεται με κριτήρια ώστε να επαφελούνται οικογένειες με χαμηλά εισοδήματα.

Γενικά, φαίνεται ότι αυτό που χρειάζεται για να είναι αποτελεσματική η κρατική παρέμβαση για μείωση της ανισότητας είναι στόχευση (και όχι αύξηση) των κρατικών παροχών και μέτρα που θα διευκολύνουν τα νοικοκυριά να αυξήσουν το εισόδημά τους συμμετέχοντας στην παραγωγική διαδικασία.

Ποιοι τουρίστες βρίσκουν την Κύπρο ακριβή;

Άννα Μαρκίδου

Είναι ακριβή η Κύπρος για τους τουρίστες σε σχέση με το τι προσφέρει; Το ερώτημα αυτό απασχολεί τους αρμόδιους φορείς, λόγω της εξάρτησης της κυπριακής οικονομίας από τον τουρισμό και του συνεχώς εντεινόμενου ανταγωνισμού από παραδοσιακούς αλλά και νέους προορισμούς. Στο παρόν άρθρο παρουσιάζονται τα αποτελέσματα έρευνας που διενήργησε το ΚΟΕ σε συνεργασία με τον ΚΟΤ, όπου διερευνώνται οι παράγοντες που επηρεάζουν την αντίληψη των τουριστών για το συγκριτικό κόστος της Κύπρου ως τουριστικού προορισμού*.

Για το σκοπό αυτό χρησιμοποιήθηκαν στοιχεία για το βαθμό ικανοποίησης των τουριστών που επισκέφτηκαν την Κύπρο το 2005 και συλλέχτηκαν σε συνεργασία με τον ΚΟΤ. Το δείγμα περιλαμβάνει 5000 προσωπικές συνεντεύξεις που λήφθηκαν σε όλη τη διάρκεια του έτους κατά την αναχώρηση των περιηγητών από τα αεροδρόμια Λάρνακας και Πάφου.

Στον Πίνακα ΠΙ παρουσιάζονται οι σημαντικότεροι παράγοντες που επηρεάζουν την αποτίμηση των τουριστών. Αν το σημείο που δίνεται σε κάποιο χαρακτηριστικό είναι θετικό, αυτό σημαίνει ότι οι ταξιδιώτες που έχουν αυτό το χαρακτηριστικό είναι πιο πιθανό να δηλώσουν ότι η Κύπρος δεν είναι ακριβός τουριστικός προορισμός. Για παράδειγμα, οι τουρίστες που ήρθαν χωρίς παιδιά είναι πιο πιθανό να απαντήσουν ότι η Κύπρος δεν είναι ακριβή (σε σύγκριση πάντα με άλλους τουριστικούς προορισμούς) από αυτούς που ήρθαν με παιδιά. Το ίδιο ισχύει και για αυτούς που έρχονται δύο ή περισσότερες φορές το χρόνο, ενώ η χρήση ταξί έχει το αντίθετο αποτέλεσμα, δηλαδή μειώνει την πιθανότητα η Κύπρος να φανεί λιγότερο ακριβή.

Όσον αφορά τις περιοχές διανυκτέρευσης, όσοι διέμειναν στην Πάφο, Λεμεσό και Αγία Νάπα ήταν λιγότερο πιθανό να δηλώσουν ότι η Κύπρος δεν είναι ακριβή, από αυτούς που διέμειναν στον Πρωταρά. Επιπλέον, οι τουρίστες από το Ηνωμένο Βασίλειο είχαν μεγαλύτερη πιθανότητα να δηλώσουν ότι η Κύπρος δεν είναι ακριβή από ότι τουρίστες από άλλες χώρες (π.χ. τους Γάλλους ή τους τουρίστες από τη Μέση Ανατολή). Επίσης, λιγότερο ικανοποιημένοι για το συγκριτικό κόστος του κυπριακού τουριστικού πακέτου ήταν όσοι διέμειναν σε ξενοδοχεία 4* και 3* από ότι αυτούς που διέμειναν σε άλλα υποστατικά.

Αναφορικά με το μορφωτικό επίπεδο, λιγότερο πιθανό να βρουν την Κύπρο ικανοποιητική από πλευράς

ακρίβειας εμφανίζονται οι τουρίστες μέσης και ανώτερης μόρφωσης. Με άλλα λόγια οι τουρίστες που είτε δεν έχουν πάει δημοτικό είτε τελείωσαν μόνο το δημοτικό βρίσκουν την Κύπρο λιγότερο ακριβή. Τέλος, πιο πιθανό να μη βρουν την Κύπρο ακριβή είναι οι τουρίστες που την επισκέπτονται τους μήνες Φεβρουάριο-Μάρτιο και Ιούλιο-Σεπτέμβριο αντί τους μήνες Οκτώβριο-Δεκέμβριο.

Συμπερασματικά, τα οικονομετρικά αποτελέσματα δείχνουν ότι η εντύπωση που αποκομίζουν οι τουρίστες για την ακρίβεια της Κύπρου σε σύγκριση με άλλους τουριστικούς προορισμούς εξαρτάται από διάφορους παράγοντες που χρήζουν περαιτέρω διερεύνησης. Για παράδειγμα, γιατί τουρίστες χαμηλής μόρφωσης δεν βρίσκουν την Κύπρο ακριβή ενώ το ίδιο δεν ισχύει και για αυτούς με ψηλότερη μόρφωση; Γιατί οι Βρετανοί είναι πιο ικανοποιημένοι από το κόστος του κυπριακού τουριστικού προϊόντος σε σύγκριση με άλλους περιηγητές;

Η έρευνα για το βαθμό ικανοποίησης των περιηγητών καλύπτει ένα ευρύ φάσμα πτυχών του κυπριακού τουριστικού προϊόντος, όπως προσδοκίες και πιθανότητα επανάληψης της επίσκεψης στην Κύπρο, καθώς και την ικανοποίηση των τουριστών από κάθε πτυχή ξεχωριστά – π.χ. διαμονή, εστιατόρια, φυσικό και δομημένο περιβάλλον, υποδομή, οργανωμένες εκδρομές και άλλες δραστηριότητες – οι οικονομετρικές αναλύσεις των οποίων θα δημοσιευθούν σε μελλοντικές εκδόσεις του ΚΟΕ.

ΠΙ: Παράγοντες που επηρεάζουν την αποτίμηση των τουριστών (αποτελέσματα οικονομετρικού μοντέλου) [†]

Χαρακτηριστικά των τουριστών	
Ταξιδιώτες χωρίς παιδιά	+ **
Τακτικός ταξιδιώτης – δύο ή περισσότερες φορές το χρόνο	+ *
Χρήση ταξί	- **
Περιοχές διανυκτέρευσης (σε σχέση με τον Πρωταρά)	
Πάφος	- *
Λεμεσό	- *
Αγία Νάπα	- **
Χώρα συνήθους διαμονής (σε σχέση με το Ηνωμένο Βασίλειο)	
Γερμανία	- **
Ελλάδα	- **
Γαλλία	- **
Σκανδιναβικές χώρες	- **
Λοιπές χώρες Δυτικής Ευρώπης	- **
Λοιπές χώρες Ανατολικής Ευρώπης	- **
Μέση Ανατολή	- **
Άλλες Χώρες	- **
Είδος διαμονής (σε σχέση με τα λιγότερο πολυτελή τουριστικά καταλύματα)	
Ξενοδοχείο 4*	- **
Ξενοδοχείο 3*	- **
Μορφωτικό επίπεδο (σε σχέση με αποφοίτους μέχρι δημοτικού)	
Δευτεροβάθμια εκπαίδευση	- **
Ανώτερη εκπαίδευση	- **
Εποχικότητα (σε σχέση με την περίοδο Οκτώβριος-Δεκέμβριος)	
Φεβρουάριος-Μάρτιος	+ **
Ιούλιος-Σεπτέμβριος	+ **

* Clerides S., A. Markidou, P. Pashardes and N. Pashourtidou, “Tourists’ Evaluation of Cyprus” (2006), Economic Policy Paper, Economics Research Centre, University of Cyprus (υπό έκδοση).

[†] Σημεία με έναν αστερίσκο δηλώνουν στατιστική σημαντικότητα 1%-5% και με δύο αστερίσκους στατιστική σημαντικότητα <1%.

Σκοπός αυτής της μελέτης ήταν η εκτίμηση και χρήση ενός μοντέλου του τομέα των τιμών και απολαβών της Κυπριακής Οικονομίας, χρησιμοποιώντας την οικονομετρική μέθοδο της διανυσματικής αυτό-παλινδρόμησης (VAR), σε μια περίοδο που εκτείνεται από το τέταρτο τρίμηνο του 1981 μέχρι το τέταρτο τρίμηνο του 2004. Οι ενδογενείς μεταβλητές που χρησιμοποιούνται είναι το ποσοστό ανεργίας, ο δείκτης τιμών και οι μισθοί. Η μελέτη λαμβάνει υπόψη και εξωγενείς μεταβλητές ως προς το μοντέλο, όπως η προσφορά χρήματος και η τιμή των καυσίμων, και εξετάζει πώς αυτές επηρεάζουν τα αποτελέσματα.

Η εκτίμηση του μοντέλου VAR δείχνει ότι η εξέλιξη του επιπέδου των τριών ενδογενών μεταβλητών συνδέεται με τις προηγούμενες τιμές τους και ότι η σχέση αυτή είναι συμβατή με την οικονομική θεωρία. Επίσης οι δυο εξωγενείς μεταβλητές συνδέονται με τις ενδογενείς και επηρεάζουν την εξέλιξή τους με τον αναμενόμενο τρόπο. Η ανάλυση λαμβάνει υπόψη τις διαταραχές που υπήρξαν στην οικονομία και επηρέασαν τις μεταβλητές, όπως λ.χ. ο πόλεμος του Κόλπου του 1991. Τα αποτελέσματα της μελέτης δείχνουν ότι οι ενδογενείς μεταβλητές συνδέονται μεταξύ τους με μια μακροχρόνια σχέση. Πιο συγκεκριμένα το μοντέλο δείχνει ότι υπάρχει σχέση αιτιότητας (μέσω των Granger Causality Tests) μεταξύ των τριών ενδογενών μεταβλητών – εκτός από τους μισθούς, οι οποίοι δεν βρέθηκε να επηρεάζουν ούτε το ποσοστό ανεργίας ούτε και το επίπεδο τιμών.

Ο έλεγχος συνολοκλήρωσης επιβεβαίωσε τα αποτελέσματα των ελέγχων αιτιότητας και κατέδειξε ότι οι τρεις ενδογενείς μεταβλητές συνδέονται μεταξύ τους με μια μακροχρόνια σχέση. Η εκτίμηση της μακροχρόνιας σχέσης αυτής γίνεται μέσω του μοντέλου VEC. Τα αποτελέσματα συμπίπτουν, σε γενικές γραμμές, με τα αποτελέσματα της εκτίμησης της μεσοπρόθεσμης σχέσης των μεταβλητών που εκτιμήθηκε μέσω του μοντέλου VAR.

Οι εκτιμήσεις του μοντέλου VEC χρησιμοποιήθηκαν για να αναλυθεί η δυναμική συμπεριφορά μεταξύ των ενδογενών μεταβλητών χρησιμοποιώντας τις μεθόδους Impulse Response και Variance Decomposition Analysis. Μέσω της πρώτης μεθόδου, αναλύθηκε η αντίδραση στην εξέλιξη της κάθε ενδογενούς μεταβλητής από τη δημιουργία μιας διαταραχής (shock) διάρκειας ενός τριμήνου στην κάθε άλλη ενδογενή μεταβλητή (κατά σειρά) του μοντέλου. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι ένα θετικό shock στο

επίπεδο των μισθών για ένα συγκεκριμένο τρίμηνο φθίνει σταδιακά (μέσω της δυναμικής συμπεριφοράς του μοντέλου) και εξαφανίζεται μετά από δύο χρόνια. με περιορισμένες επιδράσεις στο επίπεδο τιμών και ανεργίας. Ένα παρόμοιο shock στην ανεργία τείνει να διαρκεί πέραν του τριμήνου, λόγω της υστέρησης που διακατέχει τη μεταβλητή αυτή. Το shock αυτό προκαλεί μείωση τόσο του επιπέδου τιμών όσο και των μισθών. Μια ανάλογη αύξηση στις τιμές φθίνει με την πάροδο του χρόνου και έχει παροδική θετική επίδραση στους μισθούς και μια πιο μόνιμη θετική επίδραση στην ανεργία. Η μικρής χρονικής διάρκειας (ενός έτους) επίδραση των τιμών στους μισθούς εξηγείται από την ύπαρξη του καθεστώτος της ΑΤΑ: μια αύξηση των τιμών μεταφέρεται στους μισθούς στο τέλος κάθε χρόνου και έτσι οποιοδήποτε shock δεν συνεχίζει να επηρεάζει τους μισθούς πέραν του έτους.

Στο τελευταίο μέρος της μελέτης χρησιμοποιείται το μοντέλο VAR ώστε να διενεργηθούν προβλέψεις για τις τιμές των ενδογενών μεταβλητών πέραν του τέλους του δείγματος το οποίο περιορίζουμε μέχρι το 3ο τρίμηνο του 2003. Οι δυνατότητες του μοντέλου ελέγχθηκαν και διαπιστώθηκε ότι οι προβλέψεις του δεν απέχουν σημαντικά από τις τιμές που έχουν πραγματοποιηθεί κατά τη διάρκεια του 2003 και του 2004.

Τέλος, εξετάζονται τρεις διαφορετικές διαταραχές στις μελλοντικές (δηλ. για τα έτη 2005, 2006) αξίες των δύο εξωγενών μεταβλητών και αναλύεται η ανταπόκριση των ενδογενών μεταβλητών. Στο σενάριο 1 η προσφορά χρήματος συνεχίζει να αυξάνεται με τον ίδιο ρυθμό που αυξανόταν το 2003 και 2004, ενώ η τιμή του πετρελαίου σταθεροποιείται στην τιμή του τελευταίου τριμήνου του 2005 και συνεχίζει σε αυτό το επίπεδο και για το 2006. Στο σενάριο 2 η προσφορά χρήματος είναι η ίδια όπως στο σενάριο 1, όμως η τιμή του πετρελαίου σταθεροποιείται στην τελευταία τιμή του 2004. Στο σενάριο 3 η προσφορά χρήματος σταθεροποιείται στην τελευταία τιμή του 2004 και η τιμή του πετρελαίου συμπεριφέρεται όπως στο σενάριο 1. Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι η αύξηση της τιμής του πετρελαίου επιδρά αρνητικά πάνω σε όλες τις ενδογενείς μεταβλητές. Τα δύο πρώτα σενάρια προβλέπουν περίπου τα ίδια αποτελέσματα. Τα πιο δραματικά αποτελέσματα παρουσιάζονται στο σενάριο 3, με τις υποθέσεις για την προσφορά χρήματος και την τιμή του πετρελαίου που προαναφέρθηκαν. Σε αυτό το σενάριο οι μισθοί και τιμές μειώνονται και το επίπεδο της ανεργίας αυξάνεται ακόμα και σε σχέση με τα δύο άλλα σενάρια. Το συμπέρασμα είναι ότι η χρηματοοικονομική πολιτική που ακολουθείται είναι εξαιρετικά σημαντική. Αν συγκρατηθεί η αυξανόμενη ζήτηση για προσφορά χρήματος (που προκαλείται από την αύξηση της τιμής των καυσίμων), αποφεύγονται οι πληθωριστικές τάσεις, αλλά το τίμημα είναι μια αύξηση στο ποσοστό ανεργίας.

* Christofides L. and C. Vrahimis, "Macroeconomic Model of the Cyprus Economy: The Wage-Price Sector", Economic Policy Paper 05-06, Economics Research Centre, May 2006.

Μετονομασία σε Κέντρο Οικονομικών Ερευνών

Η Μονάδα Οικονομικών Ερευνών (ΜΟΕ) του Πανεπιστημίου Κύπρου έχει μετονομαστεί σε **Κέντρο Οικονομικών Ερευνών (ΚΟΕ)** από την 1^η Μαΐου 2006.

Η αλλαγή του ονόματος δεν αλλάζει το θεσμικό καθεστώς και σκοπούς του Κέντρου, που εξακολουθεί να λειτουργεί ως ένας μη κερδοσκοπικός και ανεξάρτητος ερευνητικός οργανισμός ενταγμένος στο Τμήμα Οικονομικών του Πανεπιστημίου με στόχο την προαγωγή της επιστημονικής γνώσης στα οικονομικά.

Με την ευκαιρία αυτή, το ΚΟΕ επιθυμεί να εκφράσει θερμές ευχαριστίες στους χρηματοδότες του, καθώς και σε όλους όσους του παρέχουν χρήσιμες συμβουλές και αξιόπιστα στατιστικά στοιχεία που συμβάλλουν στην επιτυχή διεξαγωγή της έρευνας του.

Νέα ιστοσελίδα του ΚΟΕ

Η ιστοσελίδα του ΚΟΕ (www.erc.ucy.ac.cy) επανασχεδιάστηκε και τέθηκε σε λειτουργία στη νέα της μορφή το Μάιο 2006. Ελπίζουμε η νέα ιστοσελίδα να είναι πλουσιότερη σε πληροφόρηση και φιλική προς τους επισκέπτες της.

Παραιτήσεις προσωπικού

Ο κ. Μάριος Στεφανίδης παραιτήθηκε από βοηθός έρευνας του ΚΟΕ λόγω πρόσληψης στο Υπουργείο Οικονομικών. Το ΚΟΕ του εύχεται κάθε επιτυχία στη νέα του σταδιοδρομία.

Συνάντηση με εκπροσώπους ενεργειακών αρχών

Στις 23 Μαΐου 2006 το ΚΟΕ διοργάνωσε συνάντηση εργασίας στην οποία παραβρέθηκαν εκπρόσωποι του Υπουργείου Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού, της Ρυθμιστικής Αρχής Ενέργειας Κύπρου και της Αρχής Ηλεκτρισμού. Κατά τη συνάντηση έγινε παρουσίαση των πρώτων αποτελεσμάτων από την οικονομετρική ανάλυση της κατανάλωσης ενέργειας στην Κύπρο που διενεργεί το ΚΟΕ. Επίσης παρουσιάστηκαν προβλέψεις της κατανάλωσης ηλεκτρισμού στην Κύπρο μέχρι το 2030 για τρία σενάρια εξέλιξης των διεθνών τιμών του πετρελαίου. Επίσης, προγραμματίστηκε αντίστοιχη παρουσίαση ενώπιον του Διαχειριστή του Συστήματος Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας της Κύπρου.

Οι εκπρόσωποι των ενεργειακών αρχών εξέφρασαν έντονο ενδιαφέρον για την έρευνα του ΚΟΕ και έκαναν σχόλια και συστάσεις σχετικά με τις μελλοντικές κατευθύνσεις της έρευνας. Το ΚΟΕ τους ευχαριστεί θερμά και σκοπεύει να εντείνει τη συνεργασία του μαζί τους.

Δοκίμια Οικονομικής Πολιτικής/Ανάλυσης

- 05-06 Christofides L. and C. Vrahimis, "[Macroeconomic Model of the Cyprus Economy: The Wage-Price Sector](#)", May 2006.
- 04-06 Χατζησπύρου Σ., Ν. Νικολαΐδου και Π. Πασιαρδής, "[Η οικονομική ανισότητα στην Κύπρο: 1985-2003](#)", Μάιος 2006.
- 03-06 Βασιλείου Μ., Π. Πασιαρδής και Ν. Πασιουρτίδου "[Κρατικές Δαπάνες, Δημόσιο Κεφάλαιο και η Παραγωγικότητα του Ιδιωτικού Τομέα](#)", Μάιος 2006.
- 02-06 Christofides L., A. Kourtellos and I. Stylianou, "[A Small Macroeconomic Model of the Cyprus Economy](#)", April 2006.
- 01-06 Zachariadis T., "[An Empirical Time Series Analysis of Energy Consumption in Cyprus](#)", March 2006.

Πλήρης κατάλογος των ΔΟΠ/ΔΟΑ στην ιστοσελίδα: <http://www.erc.ucy.ac.cy/publicationsG/publicationsg.html>

Σχόλια Οικονομικής Πολιτικής

- Αρ. 5: Πασιαρδής Π. και Σ. Χατζησπύρου, "Πλουτοκρατικός και δημοκρατικός υπολογισμός του κόστους ζωής", Απρίλιος 2006.
- Αρ. 4: Ζαχαριάδης Θ. και Ν. Νικολαΐδου, "Οικονομικές και ενεργειακές πτυχές της φορολογίας των αυτοκινήτων", Μάρτιος 2006.

Πλήρης κατάλογος των Σχολίων στην ιστοσελίδα: <http://www.erc.ucy.ac.cy/greek/announcements.html>

Το 62ο Συνέδριο του ΙΠΦ στην Κύπρο

Όπως αναφέρθηκε και σε προηγούμενα τεύχη της «Οικονομικής Έρευνας», το ΚΟΕ και το Τμήμα Οικονομικών του Πανεπιστημίου Κύπρου έχουν αναλάβει να διοργανώσουν το 62ο Συνέδριο του Διεθνούς Ινστιτούτου Δημοσιονομικών (International Institute of Public Finance) που θα διεξαχθεί από τις 28 έως τις 31 Αυγούστου 2006 στην Πάφο με θέμα 'Public Finance: Fifty years of the second best – and beyond'.

(συνέχεια στη σελ. 7)

Τελετή αποφοίτησης

Η τελετή αποφοίτησης των φοιτητών του Τμήματος Οικονομικών θα πραγματοποιηθεί στις 30 Ιουνίου 2006, στις 8:00 μ.μ. στα κεντρικά κτίρια του Πανεπιστημίου στην οδό Καλλιπόλεως 75. Αναμένεται ότι θα αποφοιτήσουν 63 προπτυχιακοί και 11 μεταπτυχιακοί φοιτητές. Σε ξεχωριστή τελετή στις 28 Ιουνίου 2006 θα βραβευτούν οι αριστούχοι φοιτητές του Τμήματος.

Προπτυχιακό πρόγραμμα

Περίπου 80% των αποφοίτων έχουν εξασφαλίσει θέση για συνέχιση των σπουδών τους στο μεταπτυχιακό επίπεδο. Από αυτούς ξεχωρίζουν η Μαρία Μιχαήλ που έχει εξασφαλίσει θέση στο διδακτορικό πρόγραμμα του University of Wisconsin-Madison στις ΗΠΑ, η Αφροδίτη Κέρο η οποία θα συνεχίσει τις σπουδές τις στο διδακτορικό πρόγραμμα του European University Institute στην Ιταλία και η Αλεξάνδρα Παπανδρεοπούλου που έχει εξασφαλίσει θέση σε μεταπτυχιακό πρόγραμμα στο London School of Economics. Επίσης, η Μαρία Ανδρέου και ο Σπύρος Ιερείδης θα συνεχίσουν τις σπουδές τους στα μεταπτυχιακά προγράμματα του University of Warwick στο Ηνωμένο Βασίλειο.

Άλλοι 15 απόφοιτοι του Τμήματος έχουν γίνει δεκτοί σε προγράμματα Master σε άλλα πανεπιστήμια στο Ηνωμένο Βασίλειο, όπως το University of Nottingham, το University of Essex, το University of Manchester και άλλα αξιόλογα Πανεπιστήμια.

Ξεχωριστή θέση στις προτιμήσεις των φοιτητών κατέχουν και τα μεταπτυχιακά προγράμματα του Πανεπιστημίου Κύπρου. Πολλοί από τους αποφοίτους μας θα συνεχίσουν τις σπουδές τους στα μεταπτυχιακά προγράμματα του Τμήματος Οικονομικών ή του Τμήματος Δημόσιας Διοίκησης και Διοίκησης Επιχειρήσεων του Πανεπιστημίου Κύπρου.

Τέλος, τέσσερις από τους αποφοίτους μας αποφάσισαν όπως προχωρήσουν για απόκτηση διπλώματος Chartered ή Certified Accountant.

Απόφοιτοι μεταπτυχιακών προγραμμάτων του Τμήματος κατά το ακαδημαϊκό έτος 2005/06:

Διδακτορικό πρόγραμμα

Έλενα Κεττένη

Μάστερ στην Οικονομική Ανάλυση

Κωνσταντίνος Βραχίμης
Αναστασία Δαμιανού
Παναγιώτα Δημητρίου

Μάστερ στα Οικονομικά

Ιάκωβος Αβρααμίδης

Μάστερ στα Νομισματικά και Χρηματοοικονομικά

Σταυρούλα Αμιαντίτου
Αννα Καγιά
Μαρία Μακρή
Αναστασία Παναγιώτου
Μαρία Σάββα

Μάστερ στα Οικονομικά και Δημόσια Πολιτική

Γιώργος Κουκκουλής

Το Τμήμα Οικονομικών συγχαίρει όλους τους αποφοίτους του και τους εύχεται κάθε επιτυχία.

Νέα μέλη του Τμήματος

Οι Λέκτορες Πάρις Κλεάνθους και Ιωάννης Κασπαρής θα αναλάβουν σύντομα τα καθήκοντά τους στο τμήμα. Ο κ. Κλεάνθους ήταν Επίκουρος Καθηγητής στο New York University των ΗΠΑ και ο κ. Κασπαρής ήταν Λέκτορας στο University of Nottingham στο Ηνωμένο Βασίλειο.

Περισσότερες πληροφορίες για όλα τα θέματα που αφορούν το Τμήμα δημοσιεύονται στην ιστοσελίδα του Τμήματος στη διεύθυνση <http://www.econ.ucy.ac.cy>

Το 62ο Συνέδριο του ΙΠΦ στην Κύπρο

(συνέχεια από τη σελ. 6)

Στο πλαίσιο του συνεδρίου προγραμματίζεται η διοργάνωση ειδικής συνεδρίας, ανοικτής για το κοινό, με θέμα «Δημοσιονομική και κοινωνική πολιτική στην Ευρωζώνη», που θα περιλαμβάνει σύντομες εισηγήσεις από τον Υπουργό Οικονομικών της Κύπρου κ. Μ. Σαρρή και επιφανείς ξένους ακαδημαϊκούς. Θα ακολουθήσει συζήτηση.

Οι ενδιαφερόμενοι θα μπορούν να βρουν περισσότερες πληροφορίες όταν οριστικοποιηθεί το πρόγραμμα στην ιστοσελίδα του Συνεδρίου:

<http://www.econ.ucy.ac.cy/~iipf2006/>

ΚΕΝΤΡΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ – ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΥΠΡΟΥ

Το Κέντρο Οικονομικών Ερευνών (ΚΟΕ) του Πανεπιστημίου Κύπρου είναι ένας ανεξάρτητος, μη κερδοσκοπικός οργανισμός με στόχο την προαγωγή της επιστημονικής γνώσης στα οικονομικά, κυρίως σε θέματα που ενδιαφέρουν την Κύπρο.

Στην πυραμίδα της διοικητικής ιεραρχίας του ΚΟΕ είναι το Συμβούλιο και το Ακαδημαϊκό Συμβούλιο:

- Το Συμβούλιο απαρτίζεται από εκπροσώπους του Πανεπιστημίου, της Κυβέρνησης και των ιδιωτικών οργανισμών που στηρίζουν οικονομικά το ΚΟΕ και προτείνει θέματα για έρευνα.
- Το Ακαδημαϊκό Συμβούλιο απαρτίζεται από τους υπεύθυνους των ερευνητικών προγραμμάτων και μεριμνά για τη διεξαγωγή της έρευνας.

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Πρόεδρος: Γιώργος Χατζηναστασίου, πρώην Γενικός Διευθυντής του Συνδέσμου Εμπορικών Τραπεζών

Μέλη: Γεώργιος Θωμάς, **Κεντρική Τράπεζα Κύπρου** (Ανώτερος Διευθυντής Οικ. Ερευνών και Στατιστικής)
 Μιχάλης Καμμάς, **Σύνδεσμος Εμπορικών Τραπεζών Κύπρου** (Αναπληρωτής Γενικός Διευθυντής)
 Ελπίδα Κεραυνού-Παπαηλιού, **Πανεπιστήμιο Κύπρου** (Αντιπρύτανης Ακαδημαϊκών Υποθέσεων)
 Ελπινίκη Κουτουρούση, **Υπουργείο Εργασίας & Κοινωνικών Ασφαλίσεων** (Αν. Γεν. Διευθύντρια)
 Ανδρέας Μολέσκης, **Γραφείο Προγραμματισμού** (Γενικός Διευθυντής)
 Πάνος Πασιαρδής, **Κέντρο Οικονομικών Ερευνών** (Διευθυντής)
 Αντρέας Χαραλάμπους, **Υπουργείο Οικονομικών** (Διευθυντής Οικονομικών Μελετών και ΕΕ)
 Λούης Χριστοφίδης, **Τμήμα Οικονομικών** (Πρόεδρος)

ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Πρόεδρος: Πάνος Πασιαρδής

Μέλη: Σωφρόνης Κληρίδης Άντρος Κούρτελλος Θεοφάνης Μαμουνέας
 Μιχαήλ Μιχαήλ Κρίστης Χασάπης Λούης Χριστοφίδης

ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΙ ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ

Μαρία Ηλιοφώτου Μένον Παναγιώτα Λυσιώτου Λεωνίδας Μιχελής
 Θανάσης Στέγγος Κώστας Στεφάνου Κώστας Χατζηγιάννης

ΤΟΜΕΑΣ

Δημόσιος / Νοικοκυριά

Επιχειρήσεις / Μακροοικονομικό Μοντέλο

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

Σωτηρούλα Χατζησπύρου, 22892456, s.hajispyrou@ucy.ac.cy

Νικολέττα Πασιουρτίδου, 22892452, n.pashourtidou@ucy.ac.cy

ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ

Άντζελα Σιεκέρσαββα, 22892429, adangela@ucy.ac.cy

Οι απόψεις που εκφράζονται στα άρθρα του ενημερωτικού δελτίου είναι των συγγραφέων μόνο και δεν αντιπροσωπεύουν αναγκαστικά το ΚΟΕ. Επιτρέπεται η αναδημοσίευση, η αναπαραγωγή ή η μετάδοση, από οποιοδήποτε οπτικοακουστικό μέσο, όλου ή μέρους του ενημερωτικού δελτίου, με αναφορά στο παρόν δελτίο και τους συγγραφείς του άρθρου.

Η 'Οικονομική Έρευνα' κυκλοφορεί τρεις φορές ετησίως και είναι διαθέσιμη σε ηλεκτρονική μορφή στην ιστοσελίδα του ΚΟΕ www.erc.ucy.ac.cy.